

**Муниципальный этап олимпиады школьников
по марийскому языку и литературе
2024 – 2025 учебный год
9 класс**

Чылаже – 126 балл.
Пашалан 180 минут пуалтеш.

1. Скобкым почын, мут-влакым чын возыза. (10 балл)

Мӱнгейш (оньыш), пел (отро), кид (мастар), йӱд (вошт), калык (мут), кинде (шинчал), вий (ӱнар), ваи (ваи), каяи (толаш), шинча (ора), индеш (шӱдӱ), пел (онго), пич (пычкемыш), пел (кече), пел (йӱд), вич (тӱжем), йол (чием), лум (ӱдыр), маска (иге), икте (весе).

2. Йыгырмут-влакым чын возыза. (5 балл)

Пеле+кӱшӱ, моло+кунам, лакын+лукын, кугу+коля, изи+вате.

3. Кӱэмалтше ойсавыртышым возен пытарыза. Кажне кӱэмалтше ойсавыртыш дене ойлончым шонен возыза. (10 балл)

Ик верыште..., пырыс ден кояла..., еӊ кид дене тулшолым..., умшашке вӱдым..., мланде ӱмбач...

4. Руш калыкмутлам марлаш кусарен возыза да мом туштен каласымыштым умылтарыза. (6 балл)

- *Изгони из сердца ненависть и научись прощать.*
- *Живи просто и цени то, что есть.*
- *Едешь на день, бери хлеба на неделю.*

5. Чарналтыш пале-влакым (знак препинанийым) чын шынден, текстым возен налза. Умландарыше членым йымач удырлза. (7 балл)

Кажне айдемын ош тӱняште шӱм-чоным паремдыме кумылым лывыртыме верже уло. Тыгай верышке миен толмо шуэш тушто лийме жапшат эм гаяк вийым пуышо. Кунамже тыгай шӱлышым налме верже шочмо сурт шочмо кундем поро йолташ ава ача южо айдемын поро илыш тӱрсырым шке мудреч шомакше дене лончылаш полишыш кочаже. (И. Степанова.)

6. Шомак-влакым состав дене лончылыза. (5 балл)

Волгыдыжым, садыштыже, кутыренят, аваемым, илемыштым.

7. Ойлончым член шот дене лончылыза, ойлымаш ужашым палемдыза. (10 балл)

Йӱдшӱ-кечыже тудын дене мутлана, канаша, пытартыш жапшым порын шарналта. (А. Тулай.)

8. Шомак-влакын транскрипцийыштым ончыктен возыза. (5 балл)
Каем, куржталаш, йолъече, юла, клуб.

9. Ойлончо-влакым лудын лекса. Олмештыш мут-влакым возен лукса, нунын составыштым ончыктыза. (10 балл)

1. Сакар нунылан ике ылышыжым чыла ойлыш. (С.Чавайн.) 2. Ала-кӱжӱ ала-мом ойла, ала-кӱжӱ ала-мом колыштеш – мучашымат от му. (Шабдар Осып.) 3. Кызыт тудлан тиде уржа кинде ала-молан нимо деч тамлын чучо. (В. Абукаев.)

10. Кӱчык сочинений. «Шыже вальс». (10 балл)

11. Писатель-влакын илыме жапыштым чын ончыктыза. (5 балл)

1) 1909-1943	а) Шабдар Осып
2) 1923-1971	б) Валентин Колумб
3) 1898-1937	в) Вениамин Иванов
4) 1907-1960	г) Йыван Кырла
5) 1935-1974	д) Никандр Лекайн

12. Автор ден произведенийым чын мужырлыза. (5 балл)

1) Н. Игнатьев	а) «Кинде шултыш»
2) С. Чавайн	б) «Вӱдшӱ келге, серже тура»
3) В. Иванов	в) «Андрей Толкын»
4) Яныш Ялкайн	г) «Комсомол ӱдыр»
5) В. Абукаев-Эмгак	д) «Акпатыр»

13. Произведений-влакын тичмаш лӱмыштым да нунын авторыштым палемдыза. (5 балл)

- А) «Комсомол ... » повесть
- Б) «Илыш ... » ойлымаш
- В) «Андрей ... » повесть
- Г) «Мыйын... » поэме
- Д) «Аксар ден ...» драме

14. Пуымо умылымаш-влаклан келшыше терминым ик мут дене каласыза. (5 балл)

А) Театрыште мураш келыштарыме музыкально-драматический произведений.

Б) Сценыште ончыкташ возымо пӱсӱ конфликтан сылнымутан произведений.

В) Оперыште ик еглан возымо тичмаш муро.

Г) Ойлончышто мут радам-влакым вашталтымаш.

Д) Иктаж енын ылышыжым почын пуымаш.

15. Палемдыме лўм-влак кокла гыч калык поэт-влакын лўмыштым возен лука. (4 балл)

В. Колумб, С. Вишневский, С. Чавайн, Н. Игнатьев, М. Казаков, М. Майн, В. Колумб, Г. Ефруш, А. Иванова, М. Шкетан, Г. Матюковский.

16. Кок слоган стопаште ударений кокымшо слогеш возеш гын, тыгай стопам кузе маныт? (5 балл)

17. Писатель-классик, поэт-лирик, писатель-критик, туныктышо, мер пашаен семын могай писатель палыме? Тудын илыме жапшым, шочмо вершөржым возыза. (4 балл)

18. Шабдар Осыпын «Марий кундем почмылан» произведенийжын жанрже. (3 балл)

19. Литератур теорий. Мо тугай балладе? (3 балл)

20. Могай произведений гыч ужаш. Эше произведенийын жанржым да авторжым палемдыза. (9 балл)

А) Мемнан калык, ең погылан көранен, енын мландыжым руалташ шонен, сөйым ылыжтен огыл нигунам. Пычкемыш, пич чодыраш верланен, семынже шыпак, мо улыжлан куанен, ласкан илынеже. Туге гынат калык вўр ий гыч ийыш утларак да утларак йога.

Б) Шикш лонгаште мланде чытырналте,
Кўдырчө лупшалмыла шоктен.
Уло он дене салтак шўлалтыш,
Танк воктеч атакышке эртен.

В) Кугу кумда окна-влак... да изи айдеме вуй-влак. Йоча вуй-влак. Мыняр шуко. Окна воктене пижын шинчынытат, уремышке пеш ончат. Чурийышт гына весела огыл: ойган, тургыжланыше... Теве корно дене пöрт воктеке палыдыме ең лишемеш. Ёдырамаш.